

# Jaarverslag Zoogdierwerkgroep IVN De Oude IJsselstreek 2023

## Algemeen

Onze werkgroep heeft weer veel werk verzet in het afgelopen jaar.

Dankzij het IVN-afdelingsbestuur konden we wat aan slijtage onderhevige apparatuur e.d. vervangen en zelfs nieuwe apparatuur aanschaffen.

We zijn blij met de enthousiaste 'nieuwelingen', die zorgen voor nieuwe ideeën en die nuttige adviezen geven. Helaas heeft een trouw lid zich afgemeld, maar dat deed ze pas na lang nadenken. Ze bedankte ons voor de mooie tijd samen. Dat is altijd fijn om te horen!

## Leden, vergaderingen en activiteiten

Onze werkgroep bestaat momenteel uit 22 leden. Via een WhatsApp-groep houden we elkaar op de hoogte van leuke (zoogdier)waarnemingen en plannen we korte-termijn-afspraken voor als we het 'veld' ingaan. Voor de verschillende onderzoeksgroepen zijn enkele sub-appgroepjes aangemaakt, hoofdzakelijk betreffende de monitoring van ecoduct Koekendaal. Zo is er een groepje dat er zich bezig houdt met de overvliegende vleermuizen (met batdetector), de overstekende zoogdieren (via wildcamera), maar ook de reptielen, amfibieën, vlinders en sprinkhanen worden meegenomen. We zijn namelijk van alle markten thuis!

Er is dit jaar 2x (mrt.+nov.) vergaderd in De Ruimte te Halle, waarbij gemiddeld 16 leden aanwezig waren. Het avondje wildcamera-beelden bekijken ging niet door vanwege teveel afmeldingen, maar wordt waarschijnlijk doorgeschoven naar (begin) 2024.

Het werkgroepuitje (19 deelnemers) ging in mei naar de natuurgebieden Blauwe Kamer en Meinerswijk. Het was een zeer geslaagde dag met mooie natuurwaarnemingen, die werd afgesloten met - het inmiddels traditioneel geworden - pannenkoeken eten.



ZWG-leden in een kijkhut in natuurgebied De Blauwe Kamer te Rhenen (foto: Wilber Thus)

## Publieksexkursie

Onze publieksexkursie over vleermuizen vond plaats op vrijdagavond 25 augustus bij kasteel Slangenburg te Doetinchem. We sloten zo mooi aan bij de landelijke 'Nacht van de vleermuis', zie

ook het [excursieverslag](#) met foto's op de IVN website. Ondanks de slechte weersverwachting kwamen toch nog 12 volwassenen en 3 kinderen meewandelen.

### Projecten

- Braakballen pluizen; de pluisavond in januari werd door 4 leden bezocht. De avond in december is afgelast, vanwege te weinig deelnemers. De braakballen waren afkomstig van kerkuilen uit Winterwijk e.o. en de gegevens worden doorgegeven aan de landelijke Zoogdiervereniging.
- Ottermonitoring; 10 leden controleerden (voor [CaLutra](#)) in de winterperiode weer een of meerdere trajecten in het stroomgebied van de Oude IJssel, op zoek naar uitwerpselen (spraints) en andere sporen van mogelijk aanwezige otters. Ook dit jaar zijn er weer sporen en spraints gevonden, o.a. op de speciaal aangelegde loopplanken onder sommige bruggen. Dit jaar hebben we ook meegeholpen aan het DNA-onderzoek in de grensregio, om te zien of er uitwisseling plaats vindt met de Duitse otterpopulatie. Daarvoor moesten we van zo vers mogelijke spraints monsters nemen die, na laboratoriumonderzoek, in een paar gevallen succes hebben opgeleverd. Bij zowel Doetinchem als Gendringen kon een individuele otter worden aangetoond, waarbij die uit Gendringen 'Duits' DNA bleek te hebben. Komend jaar zal dit onderzoek een vervolg krijgen. Hopelijk nog uitgebreid en aangevuld - in overleg met het waterschap - met enkele strategisch geplaatste camera's, en zullen we proberen om meer bruikbare monsters van spraints te verzamelen.



*Het verzamelen van monsters van otterspraints (foto: Sigrid Lievestro).*

- Eekhoornnesttelling Koekendaal; op de eerste zaterdag van februari hebben we met 14 personen (incl. 3 nieuwelingen) eekhoornnesten geteld. De telresultaten waren triest: maar 21 nesten (vorig jaar nog 37 nesten). Sinds we in 2001 zijn begonnen met tellen hebben we slechts 1 keer minder geteld, in 2017 telden we er 18. De oorzaak blijft gissen. Wel constateerden we dat het 'lopen op kompas' beter werkt met een ouderwets, analoog kompas dan met de digitale, 'mobiele' versie.
- Monitoring ecoduct Koekendaal; hiervoor werken we in 'subgroepjes', die elk een eigen taak/onderzoek voor hun rekening nemen. Er zijn leden bij die in meerdere groepjes



meedraaien en leden die slechts bij één groepje actief zijn, al na gelang hun interesse en beschikbare (vrije) tijd. Zo houdt een groepje zich bezig met het plaatsen en uitlezen van de aanwezige wildcamera's (voornamelijk zoogdieren), een groepje houdt bij welke vleermuizen er (over)vliegen, een ander groepje doet de amfibieën en reptielen, weer een ander de vlinders en tot slot nog de sprinkhanen. We proberen de tellingen te kwantificeren om te zien of er (in de toekomst) iets te zeggen valt over toe- of afname van de verschillende soorten. Ook over dit jaar wordt er een rapportage gemaakt en aan de opdrachtgevers (Rijkswaterstaat, bouwbedrijf BAM en gemeente Doetinchem) verstrekt.

- Naast het monitoren van het ecodeuct wilden we dit jaar toch ook weer eens een nieuw gebiedje inventariseren. Dat werd Slangenburg-Noord (Brunsveld) van Staatsbosbeheer (SBB). Hier hebben we 5x een veldexcursie gehouden en tussendoor ook gebruikgemaakt van wildcamera's en een warmtebeeldcamera. Tijdens de veldexcursies werden (sporen van) 8 verschillende zoogdiersoorten waargenomen. Via de camera's werden er zeker 12 verschillende soorten waargenomen, de aanwezige huiskatten niet meegerekend. Een rapportage van de resultaten is door SBB in ontvangst genomen.
- Vleermuiskolonietelling aan de Zandstraat; gestart vanuit de Klootsemastraat, gewapend met tellertjes en batdetectors, togen 13 deelnemers met 4 gasten naar de Zandstraat. Na enkele jaren weer eens een goed resultaat. Goed nieuws is ook dat de eigenaar van het huis met de laatvliegers dit speciaal hiervoor niet laat isoleren. In totaal telden we 300 (2018: 27, 2019: 59, 2020: 155, 2021: 157, 2022: 229) uitvliegende dwergvleermuizen en 4 (2018: 5, 2019: 8, 2020: 0, 2021: 0, 2022: 7) laatvliegers, die op insectenjacht gingen vanuit de spleten van spouwmuren uit de huizen in deze straat.
- [Kerkzoldertelling vleermuizen](#); er zijn door 3 leden weinig vleermuizen geteld; in Wichmond (2 grootoren) en Vierakker (11 grootoren en 2 dwergvleermuizen + 4 dode vleermuizen). De afname in Wichmond hangt mogelijk samen met de renovatie van de toren en het kappen van enkele zieke beuken, die overigens zijn vervangen (herplant) door minder inheemse bomen.
- Muizen vangen met live-traps; begin oktober hebben we een weekend met 15 leden (in wisselende samenstellingen) muizen gevangen op een terrein van SBB rondom een voormalige boswachterswoning in de Slangenburg. Hier werden, na het uitzetten van 30 live-traps, in 3 dagen tijd slechts 19 muizen gevangen. Er werd gehoopt op de vangst van een grote bosmuis maar het totale bosmuisresultaat was echter zo mager dat we pas in de allerlaatste ronde één gewone bosmuis vingen.

Wel erg mooi was de vangst van een andere ware muis: de dwergmuis. Een moeilijk te



*Dwergmuis (foto: Jeltje Berendsen)*

vangen beestje dat tot oktober nog hoog door grassen en andere ruigere kruiden loopt, in een gebied waar deze planten het jaarrond voorkomen zoals langs beekoevertjes (zo ook hier). Dwergmuizen zijn niet algemeen dus daardoor extra leuk. De rosse woelmuis vingen we op 3 plaatsen en de huisspitsmuis op de plek waar het te verwachten was: op het erf van de woning aan de Holdrostweg. Hoewel we wel enkele muizen zagen lopen in de beukenlaan ter plaatse vingen we daar geen muis, wel een kikker. Beukenbossen zijn weinig biodivers en daarom arm aan diersoorten.

## Overige activiteiten

- ❖ In het kader van de [Gelderse natuurmakersdagen](#) (2 en 3 juni) hebben onze leden Henriette en Jannie een excursie over zoogdieren verzorgd vanaf De Ruimte op landgoed 't Veld in Halle. Het aantal deelnemers (8) viel enigszins tegen. Dit werd echter ruim gecompenseerd door de inhoudelijke belangstelling, het werd hoog gewaardeerd. Leuk was dat er ook een item hierover op [Radio Gelderland](#) is uitgezonden. Verbeterpunt: het organiseren was erg veel werk, temeer er vanuit de organisatie steeds aanvullende vragen kwamen. Dit is als feed-back teruggelegd en wordt als leerpunt meegenomen voor toekomstige dagen.
- ❖ Een groepje nieuwe leden is dit jaar begonnen met het vastleggen van (zoog)dieren die gebruik maken van de faunabuis, die hier (naast het ecoduct) onder de A18 ligt. Een extra project, aangedragen door Henriette, omdat de nieuwelingen niet meer aan konden haken bij de al bestaande 'wildcameraploeg'.  
Eind april zagen ze tot hun ontsteltenis dat 1 wildcamera door vandalen met vuurwerk was behandeld en meegenomen. Het enige wat ze terugvonden was de riem waarmee deze mee bevestigd was geweest. Gelukkig bleef de camera aan de andere kant van de faunabuis gespaard en kon, door het maken van filmpjes i.p.v. foto's, toch nog redelijk worden vastgesteld welke (zoog)dieren er gebruik van maken. De resultaten hebben ze ons na afloop van een vergadering getoond.
- ❖ Vleermuisklachten; er zijn een 10-tal meldingen afgehandeld. Enkele vleermuizen zijn opgevangen maar deze hebben het helaas niet overleefd. Leuk resultaat was dat het lukte om een aan het prikkeldraad vastzittende laatvlieger te bevrijden en direct weer in vrijheid te stellen. Het feit dat de melders het dier bedekt hadden met een handdoek heeft er waarschijnlijk voor gezorgd dat het diertje rustig is gebleven.
- ❖ Er zijn artikelen geschreven voor De Composiet: over de inventarisatie in De Slangenburg (zie herfsteditie 3/2023, blz. 6) en over het muizen vangen (zie wintereditie 4/2023, blz. 7).

Jeltje Berendsen

(Coördinator Zoogdierwerkgroep IVN De Oude IJsselstreek)



*Das maakt gebruik van faunabuis onder de A18*